

Justitie onder invloed

Belgen en vreemdelingen voor de correctionele
rechtbank
in Brussel: 28 jaar straftoemeting in drugszaken

Walter De Pauw

VUBPRESS

Inhoudstafel

Inhoudstafel	7
Lijst figuren	13
Lijst tabellen	17
Rechtbank onder invloed	25
Deel I:	
'Etnische minderheidsgroepen': enkele sociologische en criminologische aspecten	31
Inleiding	31
1 Sociaal-economisch en cultureel profiel	32
1.1 Woongelegenheden en sociaal leven: 'armoe troef'	32
1.2 Onderwijs	34
1.3 Arbeidsmarkt en tewerkstelling	35
1.3.1 Geregistreerde tewerkstelling	35
1.3.2 De (geregistreerde en zelfgerapporteerde) werkloosheid	37
1.4 De gezondheidszorg	38
1.5 De jongeren onder de 25 jaar	38
1.5.1 Woonomgeving	39
1.5.2 Familierelaties, vrienden en vrije tijd	39
1.5.3 'Psychoculturele' verschillen	40
1.6 Discriminatie?	42
1.7 Factoren die de aanpassing mee bepalen	43
1.7.1 School en identiteit	44
1.7.2 Socio-economische status	45
1.7.3 Persoonlijkheidsfactoren	45
1.8 Migranten in de media	46
1.9 Een eerste conclusie	48
2 Criminaliteit: meester <i>hij</i> heeft het gedaan!	49
2.1 De relatie criminaliteit – vreemdelingen ...	49
... voor een deel realiteit ...	49
...voor een deel perceptie	50
2.2 Zichtbaarheid van daders en misdrijven?	51
2.3 Selectieprocessen?	52

2.4	Socio-demografische aspecten?	54
2.4.1	Drugsmisdrijven en sociale achteruitstelling	55
2.5	Verschillen in sociale controle?	56
2.6	Een tweede conclusie	57
3	Straftoemeting	58
3.1	Straftoemetingsonderzoek: nut en doelstellingen	59
3.2	Methoden	59
3.3	Vragen en problemen	60
3.4	Overzicht	62
4	De sanctie: reflex of reactie?	64
5	Straftoemeting en dispariteit	66
5.1	Straftoemeting: een psychologische benadering	67
5.1.1	De invloed van de persoon van de strafrechter	69
5.2	Dispariteit	91
5.2.1	Kenmerken van de beklaagde	94
5.3	Een derde conclusie	105

Deel II:

De afhandeling van drugsmisdrijven in Brussel	109
6 Setting en de methode: werken op griffie en rechtbank	109
6.1 Methode	110
i. Het materiaal	110
ii. De opgenomen informatie	111
iii. Opmerkingen over (de codering van) enkele variabelen	112
iv. Enkele opmerkingen over het databestand	115
6.2 De beklaagden voor de rechtbank zijn een selectie van een veel grotere populatie	116
6.2.1 Inleidend	117
6.2.2 Afhandeling op het parket	118
6.2.2.1 Profiel van de vervolgde populatie: mogelijk minder sepot voor de Marokkanen en meer voeging van dossiers	121
7 Profiel van de berechte populatie: sterke oververtegenwoordiging van jonge Marokkanen	123
7.1 Nationaliteit: veel vreemdelingen, vooral Marokkanen	125
7.2 Sekse	128
7.3 Domicilie	130
7.4 Leeftijd	131
7.5 Gerechtelijke antecedenten: vooral drugsgebruik 'creëert' herhaling	133
7.5.1 Recidive en nationaliteit: vooral Marokkanen keren terug voor de rechtbank	136

7.5.2	Recidive is ook een mannenzaak	138
7.6	Een vierde conclusie	139
8	Profiel van de gevonnisse drugsmisdrifven	141
8.1	De drugwet	141
8.2	Historische aanknopingspunten en achtergrond	142
8.3	De belangrijkste voorgaanden van en de wet van 9 juli 1975	145
8.4	Evaluatie	160
8.5	Samenvatting	160
8.6	Een vijfde conclusie	161
9	Evolutie van de gevonnisse misdrijven	162
9.1	Aantal vonnissen inzake bezit/gebruik neemt af, import neemt aanvankelijk af en daarna weer toe - en verkoop van drugs neemt toe	163
9.1.2	Staan vooral terecht voor import van drugs: vreemdelingen ...	166
9.1.3	... en/of personen die geen vaste verblijfplaats in België hebben ...	167
9.1.4	... en die meestal mannen, maar vaak ook vrouwen zijn	167
9.2	Het relatieve aandeel van het aantal personen gevonnist inzake drugsbezit en/of gebruik neemt af voor 'iedereen'	168
9.3	Het relatieve aandeel van het aantal personen gevonnist inzake verkoop van drugs neemt toe en is sinds kort het grootst voor Belgen	170
9.4	Het relatieve aantal personen gevonnist voor de gebruiksgemotiveerde verkoop van drugs is het grootst voor de Marokkanen en bereikt een hoogtepunt in het begin van de jaren 90	171
9.5	Het relatieve aandeel van het aantal personen gevonnist inzake drugimport evolueert wisselvallig en ligt vooral hoog voor niet-Marokkaanse vreemdelingen ...	173
9.5.1	... in feite vooral Nederlanders	174
9.6	Verzwarende omstandigheden	175
9.6.1	Het bestaan van een vereniging lijkt een frequent gegeven	176
9.7	De gevonnisse substanties	177
9.7.1	Drugs: vonnissen inzake stimulantia in opmars; heroïne komt en gaat; cannabis blijft	177

9.7.1.1	Belgen worden meer dan Marokkanen maar doorgaans minder dan de overige vreemdelingen berecht voor drugsmisdrifven inzake cocaïne	179
9.7.1.2	Marokkanen worden meer dan de anderen gevonnist voor drugsmisdrifven inzake heroïne	181
9.7.1.3	Belgen worden meer dan de anderen gevonnist voor drugsmisdrifven die te zien hebben met cannabisproducten	182
9.7.1.4	Belgen worden véél meer dan de anderen gevonnist voor drugsmisdrifven die te zien hebben met amfetamines en XTC	184
9.7.1.5	Belgen worden véél meer dan anderen gevonnist voor drugsmisdrifven die te zien hebben met LSD	186
9.7.1.6	Het aantal personen gevonnist inzake medicinale drugs kent een wisselend verloop	188
9.8	Drugsgebonden misdrijven	189
9.8.1	Veroordelingen voor diefstal zonder geweld tegen personen: Marokkanen lossen mettertijd de Belgen af	191
9.8.2	Veroordelingen voor diefstal mét geweld tegen personen: vooral Marokkanen	193
9.8.3	Veroordelingen voor heling: vooral Marokkanen	194
9.8.4	Veroordelingen voor vervalsing van waardepapieren: vooral Belgen	196
9.9	Een zesde conclusie	197

Deel III:

De gerechtelijke reactie	201
10 De voorlopige hechtenis	201
10.1 Evolutie: globaal gaan minder en minder mensen in voorlopige hechtenis voor drugsmisdrifven	203
10.2 De voorlopige hechtenis voor bezit/gebruik van drugs verdwijnt	205
10.3 De voorlopige hechtenis voor winstgemotiveerde verkoop van drugs neemt af	206
10.4 Ook de voorlopige hechtenis voor gebruiksgemotiveerde verkoop van drugs vermindert	208

10.5	Voor de import van drugs is er de laatste jaren minder voorlopige hechtenis	210
10.6	Voorlopige hechtenis: vooral voor mannen, minder voor vrouwen	212
10.7	Voorlopige hechtenis: vreemdelingen eerst	213
10.7.1	Voorlopige hechtenis alleen voor drugsbezit/gebruik: vreemdelingen nog altijd eerst	215
10.8	Voorlopige hechtenis en de leeftijd: jongeren eerst	216
10.9	Voorlopige hechtenis en de onderzoeksrechter: enorme verschillen	218
10.10	Factoren die de verschillen in de hechtenis (kunnen) verklaren	221
10.11	Dispariteit: een overzicht van enkele beslissingen – analyses per magistraat	229
10.12	Dispariteit: een overzicht van enkele beslissingen – analyses per jaar	231
10.13	Een zevende conclusie	232
11	De gerechtelijke traagheid	233
11.1	Invloed van de nationaliteit: Marokkanen vlugger voor de rechtbank	236
12	Vrijspraken	236
12.1	Relatief meer vrijspraken voor vreemdelingen dan voor Belgen	237
13	De rechterlijke evaluatie van het dader-misdrijf-situatiecomplex	238
13.1	Als welk soort tekst moet zo'n motivering worden gezien?	241
13.2	Nationaliteit: 'Belgen' en 'Marokkanen'	243
13.3	Een achtste conclusie	253
14	De sancties	254
14.1	Overzicht	261
14.2	Evolutie van de rechterlijke reactie: toenemend belang van de alternatieven	263
14.3	De opschorting	265
14.3.1	Overzicht	267
14.3.2	Opschorting ... niet voor vreemdelingen	268
14.3.3	...maar wel vooral voor vrouwen	269
14.3.4	Factoren die het toekennen van een opschorting mee bepalen	270
14.3.5	Factoren die het toekennen van een probatie-opschorting mee bepalen	279
14.4	Een negende conclusie	281

15	Gevangenisstraf	283
15.1	De verdeling van de straffen	283
15.2	De evolutie van de gevangenisstraf	284
15.3	Gevangenisstraf in functie van de nationaliteit voor bezit/gebruik van drugs	286
15.4	Gevangenisstraf en de persoon van de magistraat	286
15.5	Factoren die de toemeting van de gevangenisstraf mee bepalen	289
15.5.1	Allochtoneneffect in functie van de tijd: geen permanent gegeven	297
15.5.2	Allochtoneneffecten in functie van de rechter: geen consistent gegeven	297
15.6	Een tiende conclusie	299
15.7	Uitstel	300
15.7.1	Overzicht	301
15.7.2	Uitstel en nationaliteit ... een voordeel voor Belgen	302
15.7.3	Uitstel en sekse: een klein voordeel voor vrouwen ?	305
15.7.4	Uitstel en domicilie: zonder vaste verblijfplaats is er zeer weinig probatie uitstel	306
15.7.5	Uitstel en antecedenten: recidive is geen beletsel voor uitstel	306
15.7.6	Uitstel en drugsmisdrijven: alleen import beperkt het uitstel sterk	307
15.7.7	Uitstel en de rechters: grote verschillen	307
15.7.8	Factoren die het opleggen van uitstel beïnvloeden	308
15.7.9	Factoren die het opleggen van het probatie-uitstel beïnvloeden	320
15.8	Een elfde conclusie	325
16	Samenvatting, discussie en conclusies	328
16.1	Taal, cultuur en verschillen	329
16.2	De afhandeling van drugzaken	331

Bijlagen	347
----------	-----

Bibliografie	355
--------------	-----